

UOT 371

Xəzəngül Süleyman qızı Babayeva
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Zaqatala filiali
<https://orcid.org/0009-0007-8288-0900>

ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEV ZƏNGİN TARİXİMİZ VƏ TARİXİ ŞƏXSİYYƏTLƏRİMİZ HAQQINDA

Хазангуль Сулейман гызы Бабаева
доктор философии по педагогике
Загатальский филиал Азербайджанского Государственного
Экономического Университета

ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНЫЙ ЛИДЕР ГЕЙДАР АЛИЕВ О НАШЕЙ БОГАТОЙ ИСТОРИИ И ОБ ИСТОРИЧЕСКИХ ЛИЧНОСТЯХ

Khazangul Suleyman Babayeva
doctor of philosophy in pedagogy
Zagatala branch of Azerbaijan State Economic University

NATIONAL LEADER HEYDAR ALIYEV ABOUT OUR RICH HISTORY AND HISTORICAL PERSONALITIES

Xülasə. Ümummilli Lider Heydər Əliyev qədim tarixə malik olduğumuzu bütün Yer üzünə çatdırmağımızı, tarixi şəxsiyyətlərimizi təbliğ etməli, dünyada tanıtdığımızı məqsəduyğun sayırdı. O, tarixi şəxsiyyətlərimiz, görkəmli alimlərimiz, filosoflarımız, yazıçı və şairlərimiz, dövlət başçılarımız barədə ətraflı məlumatla yiyələnməyimizi məsləhət və vacib bilirdi.

Açar sözlər: *Ümummilli Lider, tarixi şəxsiyyətlər, görkəmli alimlər, müstəqil dövlət, tarixi şəxsiyyətlərimizi təbliğ etmək*

Резюме. Общенациональный Лидер Гейдар Алиев считал целесообразным донести до целого мира тот факт, что наш народ обладает древней историей. Общенациональный Лидер повествовал о наших исторических личностях и старался ознакомить их с миром. Он считал целесообразным и важным получить подробную информацию о наших исторических деятелях, выдающихся ученых, философах, писателях и поэтах, главах государств.

Ключевые слова: *Общенациональный Лидер, исторические личности, выдающиеся учёные, независимое государство, пропаганда наших исторических деятелей*

Summary. National leader Heydar Aliyev considered it appropriate to convey to the entire Earth the fact that we have an ancient history, to promote our historical figures and introduce them to the world. He considered it appropriate and important to obtain detailed information about our historical figures, outstanding scientists, philosophers, writers and poets, and heads of state.

Key words: *National Leader, historical figures, outstanding scientists, independent state, propaganda of our historical figures*

Ulu Öndər Heydər Əliyev çox zəngin olan tariximizi dərinləndirən bilməyimizi, tarixi şəxsiyyətlərimiz, görkəmli alimlərimiz, filosoflarımız, yazıçı və şairlərimiz, dövlət başçılarımız barədə ətraflı məlumatla yiyələnməyimizi məsləhət və

vacib bilirdi. Eyni zamanda qədim tarixə malik olduğumuzu bütün Yer üzünə çatdırmağımızı, tarixi şəxsiyyətlərimizi təbliğ etməli, dünyada tanıtdığımızı məqsəduyğun sayırdı. Bu xüsusdə deyirdi: “Əgər biz Azərbaycanı müstəqil bir

dövlət kimi dünyaya yaxşı tanımaq istəyiriksə, Azərbaycanın qədim tarixini, əsrlər boyu keçdiyi yolu gərək həm öz vətəndaşlarımıza, həm də bütün ölkələrdə olan elm adamlarına, respublikamıza maraq göstərən adamlara tanıdaq” (1, s.158).

Bildirirdi ki, keçmiş ittifaqa daxil olduğumuz on illiklərdə SSRİ ərazisində yaşayan millətlərin, o cümlədən bizim tariximiz təhrif olunub. Ona görə ki, o zamanlar vəziyyət bu şəkildə idi.

Kommunist Partiyasının qənaətinə-tələbinə görə, vaxtilə nəzərdən keçirilən hər hansı məsələyə yanaşmada marksizm-leninizm ideologiyasına əsaslanmalı idin. Bunun səbəbini Ümummilli Liderimiz belə aydınlaşdırırdı: “Çünki marksizm-leninizm ideologiyası vardı. Hər bir sistemin ideologiyası olmalıdır. O zaman tarixçilər bir şəxsin fəlsəfi görüşlərini araşdırarkən, bir əsər yazarkən çalışırdılar ki, bunu marksizm-leninizm ideologiyasına (1, s. 157) uyğunlaşdırsınlar. Çalışırdılar bir sənəd tapsınlar ki, guya Nizami Gəncəvi də marksist-leninçi olmaq istəyirmiş. Axı bu belə deyildir. Düzdür, məsələn, əgər axtarıb tapsaydılar və layiqincə göstərə bilsəydilər ki, dünyanın böyük filosofu Höte özünün bəzi fəlsəfi müddəalarını Nizami Gəncəvinin fəlsəfi fikirləri əsasında izah etmişdir – bu isə tarixi həqiqətdir – əgər bunu sübut etsəydilər, əlbəttə ki, obyektivlik olardı. Ancaq bu, bizim tarixçiləri o qədər də maraqlandırmırdı. Bu da onların günahı deyildi. Bu, o zamankı quruluşumuzun, dövrün ümumi bəlaları idi (1, s.155); “Nizami Gəncəvi elə bir şəxsiyyətdir, tarixdə, dünya mədəniyyətində elə bir iz qoyub getmişdir ki, onun yubileyi hər il keçirilə bilər” (1, s. 156).

Ulu öndər daha sonra bildirirdi: “Nəsimi də yalnız şair deyil, həm də alim, filosofdur” (1, s. 157).

Odur ki, Heydər Əliyev məsləhət görürdü ki, müstəqil dövlət şəraitində yaşadığımız indiki zamanda tarixi həqiqəti demək lazımdır.

Qeyd etdiyimiz kimi, Ulu Öndər sənət adamlarının, mütəfəkkirlərin, görkəmli yazıçı və şairlərimizin həyat və yaradıcılıqları haqqında son dərəcə qiymətli fikirlər söyləmişdir. Göstərirdi ki, “biz Nizamidən, Füzulidən danışarkən onları təkcə şair kimi deyil, böyük filosoflar kimi, dünyaya, dünya mədəniyyətinə, elminə bö-

yük töhfələr vermiş mütəfəkkirlər kimi tanıtmalıyıq (157, s. 104).

Məhəmməd Füzulidən danışarkən deyirdi: “Füzulini təkcə “Leyli və Məcnun” poemasının müəllifi kimi yox, dünya miqyaslı filosof kimi, böyük alim kimi dünyaya tanıtmalıyıq “ (157, s.104).

Ümummilli Lider İmaməddin Nəsimiyə böyük dəyər verir, onun 600 illik yubileyini yada salaraq, yubileyin dünyada nə qədər böyük əks-səda doğurduğunu Azərbaycanı xeyli tanıtdığını diqqətə çatdırırdı. Ulu Öndər deyirdi: “Azərbaycan xalqına mənsub olan Nəsimi kimi nadir bir şəxsiyyəti dünya ictimaiyyətinə, elminə, dünya mədəniyyətinə tanımaq, şübhəsiz ki, xalqımızın hörmətini qaldırmaq deməkdir” (1, s. 157-158).

600 ildən sonra biz Nəsiminin Hələb şəhərindəki məzarını tapdıq. İndi onun məzarı oraya gedən adamlar üçün bir ziyarətگاهdır.

Müstəqil dövlət olmaq üçün xalqın gərək mentalitet səviyyəsi olsun. Xalqın mentalitetini qaldırmaq isə bir-iki günün işi deyil. Bir çox nəsilərin işidir, bununla məşğul olmaq lazımdır. Xalqımızın böyük şəxsiyyətlərinin həm yaradıcılığını, həm də Azərbaycan xalqı qarşısındakı xidmətlərini daim tədqiq etmək, şübhəsiz ki, mühüm vəzifələrdən biridir. Məsələn, Mirzə Fətəli Axundov kimi şəxsiyyətlərin. Böyük alimlərimiz – Bəhmənyar, Nəsirəddin Tusi və başqalarını qeyd etmək istəyirəm” (1, s. 158).

Heydər Əliyev daha sonra Abbasqulu ağa Bakıxanovun, Abbas Mirzə Şərifzadənin, Ülvi Rəcəbin, Əlağa Vahidin adlarını çəkərək fəaliyyətlərini yüksək qiymətləndirir, göstərirdi ki, “Bunlar Azərbaycanın böyük şəxsiyyətləridir. Bizdən ötrü Mirzə Fətəli Axundov da, Əhməd bəy Ağayev də, Məmmədəmin Rəsulzadə də böyük şəxsiyyətlərdir” (1, s. 158).

Məlum olduğu kimi, Nəriman Nərimanova münasibətdə bir sıra hallarda düzgün yol tutulmayıb. Sovet hakimiyyətinin ilk illərində ona millətçi damğası vuraraq, az qala tamamilə tarixdən siliblər. Doktor Nəriman son zamanlar da bolşevik damğasına tuş gəlib. Əslində bütün bunlar əsassızdır. Nəriman Nərimanov səriştəli həkim, görkəmli yazıçı, bacarıqlı, istedadlı ictimai və dövlət xadimi olub. Həmişə Azərbaycan xalqının mənafeyi naminə çalışıb. Vətənini, millətini çox sevdiyi, onun taleyi ilə maraqlandığı,

xalqı firavanlığa qovuşdurmaq üçün mübarizə aparıb, düşmən qüvvələr tərəfindən məhv edilib. Hətta oğlu Nəcəf də vətənsəvər, qeyrətli, mərd, yurd və millət sevər olub, II Dünya müharibəsində həlak olub.

Nəriman Nərimanova əsassız hücumlardan danışarkən Heydər Əliyev deyirdi: “Son zamanlar Nəriman Nərimanovdan başlayaraq Azərbaycanda bütün siyasi xadimlərin Azərbaycana düşmən olmaları barədə deyilən fikirlərlə heç cür razılaşmaq olmaz. Bunu deyən adamların Nəriman Nərimanov səviyyəsinə qalxmaları üçün bəlkə də on illərlə siyasi fəaliyyət göstərmələri lazımdır. Nəriman Nərimanov öz dövrünün, yaşadığı mühitin çərçivəsində böyümüş görkəmli (1, s.158-159) simadır, böyük siyasi xadimdir. Nəriman Nərimanov müstəqil demokratik dövlətin xadimlərinin hamısını qoruyub saxlayan adamlardan olmuşdur. Məmmədəmin Rəsulzadəni də o qoruyub saxlamışdır. Məşhur generallar Mehmandarovu və Şıxlinskini həbs etmək istəyirdilər. O zaman Nərimanov Leninə məktub yazaraq bildirmişdir ki, əvvəllər çar ordusunda, sonra isə müstəqil dövlətin ordusunda xidmət etmiş bu adamlar dəyərli şəxsiyyətlərdir və onlardan istifadə etmək lazımdır” (1, s.158-159).

Daha sonra Ulu Öndər aşağıdakı qənaətə gəlir: “Bütün bunlarla mən öz fikrimi açıq demək istəyirəm: tarixi təhrif etmək olmaz. Tarixi təhrif edənlər xalqa xəyanət edir, onu çaşdırırlar. Buna son qoymaq lazımdır. Gələcəkdə buna yol vermək olmaz. Biz Bakıda Nəriman Nərimanovun ev-muzeyini yaratmışıq. ...Nəriman Nəri-

manov elm, mədəniyyət xadimi kimi Azərbaycan tarixində olan bir adamdır, böyük bir ədəbi irs qoyub gedib (1, s.158-159); “Tariximizdə olan şəxsiyyətlərin hamısı bizim üçün qiymətli-dir. Onların heç birinə toxunmaq olmaz. Dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəyovu götürək. O, əsrin əvvəlində Azərbaycanda klassik musiqinin yaradıcısı, opera sənətinin banisidir, Müsavat Partiyasının üzvü, Azərbaycan Demokratik Respublikası himninin müəllifi olmuşdur. Sonrakı dövrdə “Koroğlu” operası və başqa əsərlər yaradaraq sovet dövründə Azərbaycanın mədəniyyətini zənginləşdirmiş bir adamdır. İndi gərək Üzeyir Hacıbəyovu iki yerə bölək? Müsavat dövründəki və sovet quruluşundakı fəaliyyətinə bölək? Ola bilməz axı! Üzeyir Hacıbəyov həddən artıq dəyərli şəxsiyyətdir (1, s. 159).

Ümummillə lider Heydər Əliyevin zəngin tariximiz və görkəmli şəxsiyyətlərimiz haqqında söylədikləri qiymətli fikirlərdir. Həmin fikirlər bizi həm tariximiz, həm də görkəmli şəxsiyyətlər haqqında ətraflı məlumatlara yiyələnməyə, həmin məlumatlarla gənc nəsli tanış etməyə istiqamətləndirir.

Problemin aktuallığı. Heydər Əliyevin qədim tariximizin zənginliyi və tarixi şəxsiyyətlər haqqında fikirlərinin diqqət mərkəzinə gətirilməsi aktuallığı ilə seçilir.

Problemin yeniliyi. Qədim tariximizin zənginliyi və tarixi şəxsiyyətlər haqqında Heydər Əliyevin fikirləri diqqətə çatdırılır.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Məqalə doktorant, dissertant və magistrantlar üçün faydalı olacaqdır.

Ədəbiyyat:

1. Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasında ziyalılarla görüşdə çıxışı. 21 sentyabr 1993-cü il / Heydər Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. 1-ci cild.

E-mail: xezengul68@mail.ru

Rəyçilər: ped.elm.dok., prof. A.N. Abbasov,
ped.ü.fəls.dok. L.A. Məmmədli

Redaksiyaya daxil olub: 24.11.2024